

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663

Sectio I. De Contractibus Fortunæ receptiores sine pugna sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

LIBER XL.

CONTRACTVS FORTVNÆ.

DE quatuor agendum in presenti Contractibus, in quibus præter ea, quæ cum cæteris habent communia, fortuna quoque peculiariter admiscetur. Hi sunt Assesuratio, Sponsio, Sortes, & Ludus.

SECTIO PRIMÆ.

De Contractibus Fortunæ Receptiores sine pugna Sententiæ.

CAPVT I.

De Assesuratione.

1
Quid assesuratio?

ASSESURATIO est contractus quo aliena rei periculum suscipitur pro pretio, obligando se ad eam compensandam, si perierit. Ita quidem ut quis teneatur ad compensationem totius, si res tota perierit, vel ad restitutionem partem, si tantummodo perierit pars. Reducitur ad contractum innominatum. Facio, ut Des, ex parte assesurantis, vel ad Do, ut facias ex parte offerentis pretium pro assesuratione. Vel reducitur ad emptionem, & venditionem, assesurator enim vendit susceptionem periculi, vel obligationem soluendi æstimationem rei, si pereat, pro certo pretio. Molina tractat. secund. de instit. disputatio 507. Lessius libro secundo cap. 28. an. quart. numero 24. Azor parte 1. libro 11. cap. 18. questione prima & secunda. Fillius tractat. 37. numero primo, & secund. Syluest. verb. Negotium, quest. 5.

2
Quinque conditiones requiruntur. Prima est, ut ad sit æqualitas inter pretium datum assesurati, & obligationem, quam assesurator in se suscipit, perpen-
ad assesur-
rat-onis in-
stitam.

communi hominum æstimatione præscriptum. In aliquibus locis accipi solent tres, quatuor quinque, vel lex pro centum. Azor. part. tertia libro 11. cap. 18. question. 10. Bonac. de contr. d. 3. question. 9. puncto 3. numero tertio, Filius. tract. 37. numero tertio. Secunda est, ut qui petit assesuratorem, non cogat alterum ad huiusmodi contractum incundum. Quia alioquin imposeret obligationem pretio æstimabilem, ad quam assesurator non teneatur. Imo qui mutuat, & simul est assesurator pecuniæ mutuatæ in foro externo præsumi potest usurarius ex c. Naviganti, de usuris. Quia præsumitur dare mutuum cum pacto celebrandi, assesurationis contractum, adeoque cum onere pretio æstimabili, idcirco usurario. Nau. sum. c. 17. n. 283. Fill. tr. 37. n. 12. Tertia est, ut assesurator ab eo, qui assesurationem petit, de veris periculis admoneatur, quibus res assesuranda subiacet. Quarta, ut res de qua contractus assesurationis initur, existat, unde non est valida assesuratio, quando quis non habet merces in navi, sed fingit eas habere. Quia dolus tunc dat causam contractui. Salo. de assesur. art. secund. concl. 2. Azor. p. 3. l. 11. c. 18. quest. 9. Quinta est, ut res non solum subsistat, sed etiã sit periculo exposita, alioquin si assesurator sciat ante contractum rem (verb. grat.) peruenisse ad portum, vel ad terminum, ad quem elset deferenda, nihil posset accipere, & teneatur ad pretij accepti restitutionem, & ad resarcienda omnia damna mercatori secuta ob ipsius dolum. Quia contractus per dolum dantem ipsi causam celebrans, est inualidus. Lessius libro secund. c. 28. n. 24. Fill. tr. 37. n. 5. & 7.

Quando

*De spon-
sionem
soluere.* quod depositum sponcione fuit. Quia iniste
renit adimplere contractum. Ea quia conditio
adimpleta cenetur. Azor. p. 3. l. 11. c. 19. q. 7.
Fill. tr. 37. n. 28.

14 Licitum sunt per se sponciones super vita mor-
te, vel futura Cardinalium electione, quia sunt
per se spon- de re, & euentu dubio, iure tamen positio
siones pro prohibentur sub pena excommunicatis ip-
vie. & ele- so facto incurrere reternate summo Praesuli.
dione Car- lino, & irrita redduntur, ac proinde lucrum eis
dualium. sponcionibus acquiritur in foro conscientie est
sed probi- restituendum Ita Greg. XIV. in consil. Cogit
bita. nos de prauitate, die 28. Martij anno 1591. apud
Quarantam v. Electio.

CAPVT III.

De Sortibus.

15 Sortium
diuisoriu
hic sermo.

Sortibus diuinatorijs, quando scilicet
per eas inquiritur de futuro euentu,
& de sortibus consultatorijs, quibus
inquiritur diuinum consilium, &c. egimus ad
primum Decalogi preceptum. Hic sermo pro-
cedit de sortibus diuisorijs, ut cum sortes mit-
tuntur ad aliquod commune inter multos di-
uidendum. Nam quia inter ipsos non conuenit,
quam partem quisquam debeat accipere, sorti-
bus id committunt. Fill. tr. 37. n. 35. & 36.

16 Quidnam
fortes diui-
soriae carui
differencia.

Contractus ergo sortium est ille, quo aliqui
ius habentes in re aliqua, conueniunt, ut mit-
tantur sortes, quibus constet, quisnam illam de-
beat obtinere. Pro vari etate autem pacti etiam
variae possunt esse sortes. Alię enim lusoriae sunt,
ut in ludo, aliae Electoriae, quae ad electionem
faciendam ordinantur, aliae alijs modis. Ex hac
definitione colligo, in huiusmodi contractu
posse duos contractus aliquando interuenire.
Primus est emptionis, & venditionis, in quo em-
ptores sunt ij, qui concurrunt, ad eam rem
habendam per sortes, venditor autem est is,
qui rem illam sortibus exponit. Secundus est
ipse sortium contractus, inter eos qui ad sortes
concurrunt. Fill. tr. 37. n. 38. Mol. tractat. 2.
d. 509.

17 Licitus hic
contractus
si fraus
absit.

Si fraudes absint, & inequalitates sortium
contractus licitus est. Quia quod singuli inui-
cem in fauorem ceterorum periculo sortis ex-
ponant equale ius ad rem aliquam, vel quam
partem ex ea debeant accipere, est commu-
nitas quaedam aequalis, ac consequenter erit
iusta. Dixi, si fraudes absint, nam si in sorti-
bus mittendis, aliquid fiat, quo aliqui eo-
rum, inter quos sortes mittuntur, minus sint
expositi commodo lucrandi, vel periculo amit-
tendi, esset contractus iniustus. Quare si quis
rem ita disponat, ut fors vnum contingat de-
terminatum, & non alios, tenebitur resti-
tuere reliquis id totum, quod singuli contribu-
erunt. Fill. tr. 37. numer. 39. & alij com-
muniter.

17 Prohibita
est in Ec-
clesiasticis
beneficijs

Porro electio per sortes in Ecclesiasticis be-
neficijs prohibita est, secus in alijs rebus. Vnde
si reliqua ad sint requisita, fieri potest. Sic sor-
te eliguntur virgines, quae dotem recepturae
sunt ex multis habilibus. Sic in conclauis ad

electionem suam Praesulis distribuuntur en- electio per
bacula, & eliguntur qui in quo debeant collo- sortes.
cari. Fill. tr. 37. n. 41.

Porro in contractu sortium, qui Italice di-
citur *Il lotto*, ubique vsitato, quinque perlo- De insiti-
narum genera interueniunt. primo enim sunt contractus
domini rerum, quae sortibus exponuntur, qui qui El lotto
videntes eas lucrantur pretium, & iustum ea- dicitur, in
rum valorem. Secundo sunt ij, qui contri- quo quinq;
buunt, & diuidunt inter se sortes ut is lucra- concurrunt
tur, in quem fors, ut aiunt, beneficiata, ca- persona-
dit. Tercio sunt ministri, qui publica authori- rum genera
tate taxant valorem rerum circa quas mitten-
da sunt sortes, accipiunt contributiones, &
nomina eorum, qui volunt contribuere, de-
num extrahunt sortes, & rem totam fideliter
exequuntur, eis competenti stipendio depu-
tato. Quarto sepe sunt pauperes, & pia loca,
quibus applicatur aliqua pars eius, quod quis
sorte lucrat. Quinto denique lucrantur ij,
qui plus contribunt, quibus saepe solet ob id
aliquid donari. Verum domini rerum, quae
sortibus exponuntur, licite earum iustum pre-
tium lucrantur. Quia iusto contractu, nem-
pe venditionis eas acquirunt, ut suppono. Is
autem, in quem fors beneficiata cadit absque
aliqua fraude, eam licite lucrat, quia om-
nes sunt aequaliter expositi lucro, & periculo,
& omnes libet consentire, ut is, in quem
fors caderet posset rem illam licite habere. Mi-
nistri vero licite recipiunt stipendium laboris
sui, modo tres adsint conditiones. Prima, ut
stipendium non excedat iustum rigorolum.
Secunda, ut non sit plures, quam necessarij
esse videantur. Tertia, ut non plus temporis
in eo negotio insumant, quam necesse sit.
Molina, tractat. secund. disputatione 509. Et
quidem stipendium pro ministris soluendum
a contributoribus; quam a reum vendito-
re. Quia huiusmodi ministerium est in bonum
contribuentium potius, quam venditoris. De-
num ex rebus expositis aliqua in pios vsus pos-
sunt applicari. Quia eiusmodi applicatio fit om-
nia in id concurrentium consensu, ac prae-
terea publica autoritate. Mol.

CAPVT IV.

De Ludo.

LUDVS est contractus, quo ludentes
inter se paciscuntur, ut victori cedat, ludi desi-
quod vterque deposuit. Quilibet collu- misio.
sorum potest a contractu ludi, quoties volue-
rit, re integra, resilire, quando vero res non
est integra, id est, quando vel fors iam incepta
est, non licet resilire antequam fors consum-
metur nisi alter consentiat. Quia ratio contra-
ctus postulat ne alter ab eo resiliat cum alterius
contrahentis inuiti damno. D. Tho. 2. 2. q. 168.
a. 2. L. 1. 2. c. 26. n. 1. Fill. tr. 37. c. 4. Azor. p. 3. l.
5. c. 24. q. 7.

Ludus sua ex natura est licitus, & ex se
res indifferens, si tamen ob honestos fines inea-
tur, bonus, & honestus erit fieri potest illicitus ex
circum-

felicitas
potest ta-
men ex ci-
constanti
illicitus
feri.

circumstantijs, nempe ex affectu ad ma-
lum, vel si ludens paratus sit ratione ludi
facere, vt committere aliquo, cuius actus; vel
omisso sit peccatum lethale, vt quando omitti-
tur sacram in die festo, quando admittuntur
ficta ante dicta praua, vt blasphemia; conuitia;
vel quando intercedunt frandes cōtra ludi leges
(Porro leges ludi dicuntur illæ, quæ in eo loco, in
quo ludi instituti sunt, asseruntur), vel quando al-
ter dolo, aut vi pertrahitur ad ludendum, vel
quando irreuerentia contra Deum interuenit,
velatione periculi alicuius non illis nōcēti,
vel quando ludus exerceretur cū eo, qui non po-
test pecniā ludo exponere, vel donare, vel aliene-
re. Hicce in casibus ludus est illicitus mortali-
ter, aut venialiter pro rei gravitate, D. Tho. 2. 2.
q. 168. a. 2. Sayr. in clau. l. 1. c. 12. n. 2. Fil. ref. 37.
c. 4. q. 3. bonde ref. d. 2. q. 3. n. 3. Valenz. 2. 2. d.
5. c. 6. p. 5. dub. 8.

22
Non est
mortale
ratione
filius a
lucrum,
ex circ
stantia
tēperis
sacri,
persona.

Aliquæ circumstantiæ sunt, quæ videntur la-
dam graniter illicitum facere, re vera autem
hanc efficiunt leuialiter illicitum. Primo ratio-
ne affectus ad luctum notabilis. Quia lucrandi
affectus intentio non est ex se mala, nisi af-
fide deprauetur, tamen actus oculos erit, si ad
alium honestum finem non ordinetur. Secundo
ex perlonge circumstantia. Quia Clerici, Mona-
chimo etiam Prelati aliquando licetè ludunt,
etiam talis, & chartis inferioribus honestam cau-
sam, modo abite sanctitatem, & a violatione legi-
s ad mortale obligantis abstinere. Tertio ex
circumstantia loci facti non est ludus peccatum
mortale, nisi forte cum scandalo geratur, vel
gravi irreuerentia; nisi forte sit ex comedia ni-
mius profana, quam in loco sacro exponi non
debet. Quarto ex temporis circumstantia præ-
cise. Quia ludere in die admodum solemni, &
populi deuotioni dicato, mortale non est, nisi
aliquis leuialis circumstantia superaddatur. Nau.
sum c. 20. n. 3. Fill. rr. 37. n. 55. Regim. lio. n. 385.
D. n. 4. p. 1. r. 2. ref. 183; & p. 7. rr. 9. ref. 3. & 4.
Styl. v. Ludus. n. 2.

23
De Indis
hispaniarum.

Ludi huiusmodi sunt liciti, modo honeste ge-
rantur: scilicet si turpiter, et cum turpium repre-
sentatione. Clerici vero non possunt ludos la-
nales gerere. Quia dedecor personā Ecclesiasti-
cam sicut personam hoc modo representantem,
propterea a Doctoribus culpe lethales damnan-
tur. Angelus. *Ludus* m. 2. Salon. 2. 2. q. 4. de do-
minio. a. 6. concl. 2. & quidem non videntur ex-
celsi, nisi id raro breui tempore, & absque
scandalo geratur.

24
Ad infu-
tatem lu-
dique re-
quirunt
conditio-
nes. Prima,
ut ludentes
habere li-
beram di-
spofitionem
rei, quam
ludo expo-
nunt.

Ad officium ludi quatuor requiro conditio-
nes. Prima est, ut ludentes habeant liberam di-
spofitionem rei, quam ludo exponunt. Nō enim
poffunt res alienas, vel quas alienare ut queunt,
periculo exponere, vel filius domum in alterum
transfere. Vnde licet eiusdemfamilias ludere
valeat de bonis caftrenfibus abfq; patris con-
fentis, nō tamen de adiuturijs, nifi ei pater
vifumfcriptum concedat. De profectijs autem
nō poffet abfq; patris confentis, cum con-
fentis licite ludat. Filius qui in curia, aut Aca-
demia centum ducatos quot annis expendit,
fi quatuor, vel quinque ludo difpendat, ve-
rufimile eft, patrem ratum habere, cum pro-
bantes fciant, patris inuenies poffe fine huiusmo-
di vincere difpendijs. *Leſius libro ſecundo cap.
20. d. ubi. ſecund. numer. ſecund. Titulo libro quinto
cap. 17. Diana part. prim. tr. de contr. ref. 66. Na-
Efcob. & Mend. Theol. Mor. Tom. V.*

nar. *sum. c. 17. n. 12*. Vxor non potest de bonis si-
bi cum viro communibus, & dotalibus ludere
sine virilicentia, nisi iuxta morem patriz, fal-
tem in notabili quantitate. De bonis vero po-
raphernalibus, quæ illis scilicet extra dotem, vel
hereditate, vel donatione, vel alias quavis via
aduenturunt, ludere valet. Sayr. *in claus. l. 1. i. 6.*
12 n. 7. bon. de res. d. 2. g. 3. pum. 2. n. 10. Reli-
giosus de Prelatu consensu ludere aliquod po-
test, non autem si excedat, vel illicitis sit ludus
etiam laici. Degens extra Monasterium, ludere
potest modico quiddam. v. g. quantum aut quin-
que in centum. Imò iudicium quatuor, quam
exca ludum licite valet iuxta fœd regulam,
fœd constitutiones, donare. Forst. de deb Regul.
v. Ludus. nu. 2. Indes pecunia aliena, non facit
sumum, quod, ludendo, acquirit, vt accidit quan-
do farcat, aut yjuratus, vel famulus, vel deposita-
rius pecuniam alienam suo nomine ludo expo-
nit, & vincit, & lucrum acquirunt restituen-
dum est collatori periculi. Fill. *tr. 37. c. 6. g. 1. Bon.*
de res. d. 2. g. 3. pum. n. 15. Dian. *p. 7. r. 9. ref. 19.*

25
Secunda, ut
ludens
fraudibus
non utatur
contra ludi
leges.

26
Tertia, ut
alter alie-
rum per in-
iuriam ad
ludum non
pertrahat.

27
Quarta, ut
aqualis sit
colludentium
conditio.

25
Secunda, ut
ludens
fraudibus
non utatur
contra ludi
leges.

26
Tertia, ut
alter alie-
rum per in-
iuriam ad
ludum non
pertrahat.

27
Quarta, ut
aqualis sit
colludentium
conditio.

T 3 bus

bus seu vicibus potest plus lucrari, v. gr. si ludo exponat decem, & à locio alia decem lucratur, si omnes viginti nummos voluerit ludo exponere, poterit vna vice lucrari alios viginti, & sic deinceps. Quia in his casibus nulla iniquitas reperitur. Molina *tractat. secunda d. 519. numero quart. Sylu. 2. 2. questione 168. ar. tit. 3. concl. 2.* Diana p. 1. *tr. de contr. resol. 67.* Bañes 2. 2. q. 32. a. 7. Sot. l. 4. de iust. q. 5. a. 2. Navar. *sum. c. 17. n. 12.*

28
De collu-
deribus ve-
tito ludo.

Qui iussu vetito ludo intendens non soluere, vel solum repetere, non potest retinere, quæ fuerit lucratus. Quia dolus dat causam contractui, collusor enim non luderet, si sciret socium nolle soluere, aut velle solum repetere. Reginald. l. 10. n. 388. Lessi. lib. 2. cap. 28. d. 5. num. 31. Qui vero vetito ludo pecuniam amittit, eamque soluit, non potest propria auctoritate recuperare, nec illius compensatio-

nem sumere, quamvis illud se per Iudicem recuperare daret. Quia qui lucratus est sine dolo, violentia, & ab eo, qui alienare potest, & in eo contractu nihil aliud reperitur, nisi sola legis prohibitio, iuste retinet pecuniam, eiusque dominium habet, quousque Iudicis sententia condemnatur. Medina de rest. *quest. 22. corollar. 3.* Valent. 2. 2. d. 5. q. 6. pun. 5. dub. 8. Bañes 2. 2. q. 32. a. 7. dub. penult. Diana part. 7. *tract. 9. resol. 22.*

Quando luditur pecunia absente in ludo vetito, præstita fide de soluendo, stando in iure civili communi is qui amittit, non tenetur in conscientia soluere creditori, nisi forte iurauerit, se solumrum, quod perderet. Quia iure Cæsarco sancitur, ut victus non cogatur soluere. *Auth. de alcarum. C. de relig. & sumpt. funer. Sanch. l. 2. sum. c. 23. n. 144.* Navar. *sum. c. 20. n. 17.* Lessi. l. 2. c. 28. d. 4. n. 24. Con. ad reg. peccat. p. 2. §. 4. n. 8.

SECTIO SECVNDA.

Dubia de Contractibus Fortunæ.

CAPVT V.

Circa Affecuratiōem.

DVBIVM I.

An semper sit licitus, Affecuratiōis contractus?

29
Non sem-
per est li-
citus.

ON semper est licitus, sed solum, quando ille idem, qui alias operam suam debebat ad conseruationem rei alicuius adhibere, rursus pro interesse moderato periculum illius in se suscipit, v. gr. si nauta periculum in se suscipiat mercium, quas in naui deportat. Quia tunc affecuratio deseruit, ut maiori ille diligentia suo muneri satisfaciatur. Secus vero, quando qui periculum suscipit, nullam adhibiturus est operam, aut diligentiam ad rei conseruationem. Quia hæc affecuratio non est reipublicæ utilis, nec deseruit, nisi ut hi affecuratores otiosi suis in domibus locupletentur, sicut lafores. Sic Conrad. *de contr. her. qua- stione 71.*

30
Licitus est
semper.

Semper quidem est licitus seruatis condi- tionibus, quas *sect. 1.* expressi. Quia contractus hic publicum cedit in bonum, ut mercatores audeant merces suas ex vno ad alium locum cum maiori securitate transportare. Ita

omnes Doctores teste Lugo *to. 2. de iust. d. 31. numero 93.*

Profecto de huius contractus honestate solus Conradus dubitauit, cuius sententiam merito omnes alij rejiciunt. Nam præterquam-
31
Hoc mihi
certum.

Quis agnouit ex Astrologia, non fore tempestates, vel ex amicis litteris Piratas omnino recessisse: Potest sine adhuc ordinariū pretium, et si magnum sit pro affecuratiōe petere ob magna tempestatis, ac Piratarum irruptionis pericula?

POTEST quidem, v. gr. tria in centum. Quia obligatio tanta passim æstimatur, eo quod magna sint pericula communiter occurrentia, nec minuit communem æstimationem notitia priuata causæ occultæ, quam ille habet. Sicut merces possunt vendi pretio communi ab eo etiam, qui priuatam scientiam habet de proxima abundantia. Sic Lessi. l. 2. cap. 28. dub. 4. numero 27.

Minime potest. Quia instat obligatio manifestandi vitium, & defectum intinsecum rei quæ est materia contractus, ut constat ex venditione, & alijs. Cum ergo materia huius contractus sit periculum quod suscipitur, si periculum tale non sit, vel sit minus, vel maius,
32
Potest qui-
dem.
33
Non potest